proLékaře.cz | 10.1.2026

VÁŽENÝ A MILÝ PÁN DOC. MUDR. TOMÁŠ MAZALÁN, CSC.

MUDr. Sylvia Frankovská
pracoviště: Záporožská 257/12, 851 01 Bratislava - městská část Petržalka

V čase blížiaceho sa výročia Vašich nedožitých 100. narodenín som sa rozhodla priblížiť obraz Vášho života Vašim nasledovníkom a najmä mladej generácii, pretože ste sa stali súčasťou osobností oftalmologickej histórie nielen z profesionálneho hľadiska, ktorým sa už zaoberali viaceré články a publikácie, ale z pohľadu do mozaiky súkromia, ktoré formovalo Vašu osobnosť.

Osudy ľudí nám pripomínajú čísla a dátumy dôležitých medzíkov a udalostí, ktoré ovplyvnili ich životy. Hovoria za nich a dokumentujú ich texty, skriptá a učebnice, ktoré možno nájsť v univerzitných knižniciach a v domácich poličkách s knihami, ktoré nám pomáhali a slúžili nám v profesionálnom raste.

Ale svet je už raz taký. Čísla a roky sa nám časom z hláv vytratia, vzácne a múdre knihy nebudeme všetky stíhať čítať znova. Snáď sa po rokoch vrátime k neprečítanej beletrii, k listom od priateľov, či k pekným básňam, na ktoré sme si v zhone života nenašli dosť času. A možno už nebudeme ani tak dobre vidieť na celú našu knižnicu. Ale to, čo ostane ako film nášho života v spomienkach na ľudí s ktorými sme kráčali ulicami života, hoci len na krátku míľu, ostane v pečati pamäti najdlhšie. Ako osvieženie mysle a potešenie duše. Napriek tomu, že už sami seba budeme vnímať ako zožltnutý list v starom denníku. Milan Kundera to krásne nazval poetickou pamäťou.

Orava. Pre nás dnes čarovný kút Slovenska s vysokými roháčskymi štítmi, plesami, rozľahlou priehradou, pahorkatinami, kde tu ešte i s pôvodnou architektúrou, s Oravským zámkom. Miesto pre hubárov i turistov, milovníkov prírody a ľudovej kultúry. Tu sa na konci prvej svetovej vojny na Štefana, na druhý sviatok vianočný, 26. 12. 1918 v obci Bziny, 4 km od Dolného Kubína narodil **manželom Pavlovi Mazalánovi a Anne Mazalánovej, rodenej Jurášovej,** po **dcére Márii** a **synovi Jánovi, Tomáš** Mazalán. Neskôr sa narodila ešte **dcéra Agneša**, takže žili s rodičmi v medzivojnovej dobe v pätici. I v tomto období strádania mal svet svoje farby a radostné kontúry detstva v kruhu rodiny. Keď mal Tomáš 13 rokov, umrela im na TBC mamička a v jeho 19 rokoch, v roku 1937 podľahol TBC aj otecko. Ostali tri siroty.

V tom čase študoval **Tomáš na gymnáziu v Dolnom Kubíne, kde v roku 1939 zmaturoval.** Začala II. Svetová vojna a za takýchto okolností začal študovať na LF UK v Bratislave medicínu. V tomto období sa napriek tomu, alebo práve preto odohrával živý študentský vysokoškolský život na Svoradovom internáte, kde bol ubytovaný. Štúdium medicíny ukončil v roku 1946. **Po promócii 28. 6. 1946 nastúpil na miesto asistenta na Katedre očného lekárstva LF UK v Bratislave** a získal plnú kvalifikáciu oftalmológa s atestáiou 1. a 2. stupňa.

V súkromnom živote sa udiali veľké zmeny. MUDr. Mazalán sa oženil so **Slávkou Votrubovou, dcérou akademického maliara Jaroslava Votrubu**. V priebehu šiestich rokov sa im narodili 4 deti: **Anna, Marta, Pavol** a **Vladimír.** Manželka sa starala o deti a rodinu, on im všetkým vytváral existenčné zázemie a postupne si zvyšoval svoj kvalifikačný rast. Postupne, keď deti dorastali sa stal **11-násobným starým otcom so 6 pravnúčatami**. Hotový kalendár jeho radosti.

Od roku 1950 spĺňal MUDr. Tomáš Mazalán kritériá ďalšieho odborného rastu a v roku **1953 sa stal odborným asistentom na novovytvorenej Katedre oftalmológie v LF UK v Bratislave a 1. očnej klinike FN LF UK**. V tom čase očnú kliniku už od r. **1931 viedol prednosta prof. MUDr. Anton Gala CSc.** a jeho spolupracovník **MUDr. Anton Wachsman bol v r. 1955 menovaný do novoustanovenej funkcie zástupcu prednostu kliniky**. Spolupracovali s **prof. MUDr. Jozefom Šusterom, ktorý bol od 1959 vedúcim Katedry oftalmológie.** V roku 1961, po odchode prof. MUDr. Antona Galu CSc. do dôchodku, ho **nahradil profesor Šuster v poste prednostu. Zotrval v ňom do roku 1976**. Bol to tím schopných učiteľov, organizátorov, praktikov a chirurgov.

Ako **lekár, odborný asistent sa Tomáš Mazalán** zaoberal problematikou vedecko-výskumného využitia nových diagnostických pomôcok a prístrojov, najmä doplnením štrbinovej lampy v kombinácii s Hrubyho šošovkou, Amslerovým trojbokým zrkadlovým systémom, ktoré zlepšovali a priblížili lepšie detaily pri vyšetrovaní sietnice štrbinovou lampou. Pomáhalo to pri diagnostikovaní chorôb sietnice a následne i upresňovalo kontroly pooperačných sietnicových nálezov. Sám ich využíval na diagnostiku, liečbu a výskum v oblasti uveitíd a zmien vo vitreoretinálnom rozhraní.

Skúsenosti z tejto oblasti boli podkladom pre obsiahlu 279 stranovú kandidátsku dizertačnú prácu na tému: „**Amotio corporis vitrei posterior** vo vzťahu k ochoreniam okolitých štuktúr sklovca.“ **Dizertačnú prácu obhájil v roku 1966 na Lekárskej fakulte Karlovej univerzity v Prahe a bol mu udelený titul kandidát lekárskych vied (CSc.).**

V roku **1976** prevzal štafetu **vedúceho Katedry oftalmológie LF UK a prednostu 1. Očnej kl. FN UK v Bratislave po odchode profesora Šustra**, dnes už **emeritný profesor MUDr. Zoltán Oláh DrSc.**

proLékaře.cz | 10.1.2026

V tom čase bola už roky ďalšou obsiahlou kapitolou záujmu MUDr.Tomáša Mazalána, CSc. otázka vplyvu iritácie vegetatívneho tonusu na vznik juvenilného glaukómu, testovaného špecálnymi testami na diencefalon. Doc. Mazalán trpezlivo znášal seifertovský odklad obhajoby odovzdanej **habilitačnej práce** odloženej na dlho do šuflíka. Výskum vyústil do obhajoby habilitačnej práce pred vedeckou radou LF UK na tému: „Otázka účasti hypotalamo-hypofyzárneho systému na vznik juvenilného glaukómu." **Prácu úspešne obhájil 4. 6. 1978**, ale za **docenta očného lekárskstva** bol menovaný ministrom školstva SSR až **1. 9. 1979.**

Záhadou pre autora článku ostáva, akými objektívnymi a racionálne akceptovateľnými dôvodmi bolo, že napriek tomu, že cca **od r. 1960** mala vo vybudovanej Nemocnici akademika Dérera na Limbovej ul. na Kramároch Katedra oftalmológie LF UK schválené a pridelené nové pracovisko II. Očnú kliniku a funkciou vedenia kliniky bol od začiatku poverený Doc. MUDr. Tomáš Mazalán, CSc., pracovisko existovalo len de jure, na papieri. De fakto začala klinika s prevádzkou očného oddelenia a predatestačnou výučbou medikov na Kramároch v 80 tych rokoch minulého storočia. **Prečo čakal prednosta doc. MUDr. Mazalán CSc. na svoju pracovňu prednostu 21 rokov?** Odpoveď si žiada úprimnosť. Pretože ju obsadila na roky totalita.

Až tu sa začal v roku 1983 môj krátky príbeh s človekom, ktorého si s úctou pripomínam. V 1983 som ukončila štúdium na LFUK a mojou túžbou bolo stať sa očnou lekárkou. Bola som predstavená dnes už obom zosnulým riadiacim pracovnikom oddelenia a kliniky, **primárovi MUDr. Jánovi Zváčovi** a pánovi **prednostovi doc. MUDr. Mazalánovi CSc.** Aby moje hodnotenie tohto prednostu nebolo veľmi patetické, prečítam Vám, čo o ňom napísal emeritný profesor oftalmológie **Zoltán Oláh**. Citujem: **„Hlboké teoretické a odborné znalosti vedel výborne využiť pri aktivizovaní študentov, ako aj mladších kolegov pri získavaní medicínskych poznatkov. Veľkou jeho prednosťou pritom bola schopnosť vystihnúť podstatu problémov a súčasne aj mentalitu poslucháčstva."**

A ja k tomu dodávam. Kritickým slovom učil, pohladil, snažil sa dosiahnuť zmenu v konaní a myslení citlivým, taktným, láskavým, niekedy až vtipným slovom.

Bol úctivý k ženám a vyžaroval z neho úprimný vzťah a záujem o naše problémy i radosti, s ktorými sme žili i mimo kliniky.

Naplnil mi všetky moje dávne predstavy o kráse a túžbe po oftalmológii ešte zo školských pomaturitných čias. Mala som pocit, že mi ukázal cestu, ako v nej cez oči nájsť celého človeka. Bol to pre mňa ten najlepší štart do profesionálneho života.

Celé to spoločné profesionálne obdobie trvalo niečo viac než rok. **V 1985 roku odišiel doc. MUDr. Tomáš Mazalán CSc. do dôchodku.**

Mal veľkú, vzdelanú rodinu a vďaka vzájomnej súdržnosti, dobrej výchovy a lásky oboch rodičov sa stretávali v rodinnom dome v Bratislave. Mal rád prírodu, lyžoval do vysokého veku. Tu si obohacoval ducha. Bol hlboko veriaci. S priateľmi hrával šachy a tak si tríbil pamäť. Aj vďaka svokrovi, akademickému maliarovi Jaroslavovi Votrubovi, prežili s rodinou celé obdobie manželstva so Slávkou v prostredí slobodného umeleckého ducha a zaujímavých ľudí medzi obrazmi mnohých vernisáží.

Doc. MUDr. Tomáš Mazalán CSc. zomrel 8. 3. 2004 v Bratislave.

Na koho s láskou spomíname, ten neumrel.

Prednesené na XXIV. Výročnom kongrese Slovenskej oftalmologickej spoločnosti v Trenčíne 19.10.2018 (skrátená verzia).